

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Introductie Corona Gedragsunit

Een nadere kennismaking

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Moderator:

5.1.2e

Corona Gedragsunit | juni 2020

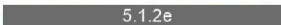
Corona Gedragsunit *(sinds 20 maart 2020)*

Bijdragen aan de effectiviteit van Corona maatregelen, met gedragswetenschappelijke kennis & inzichten

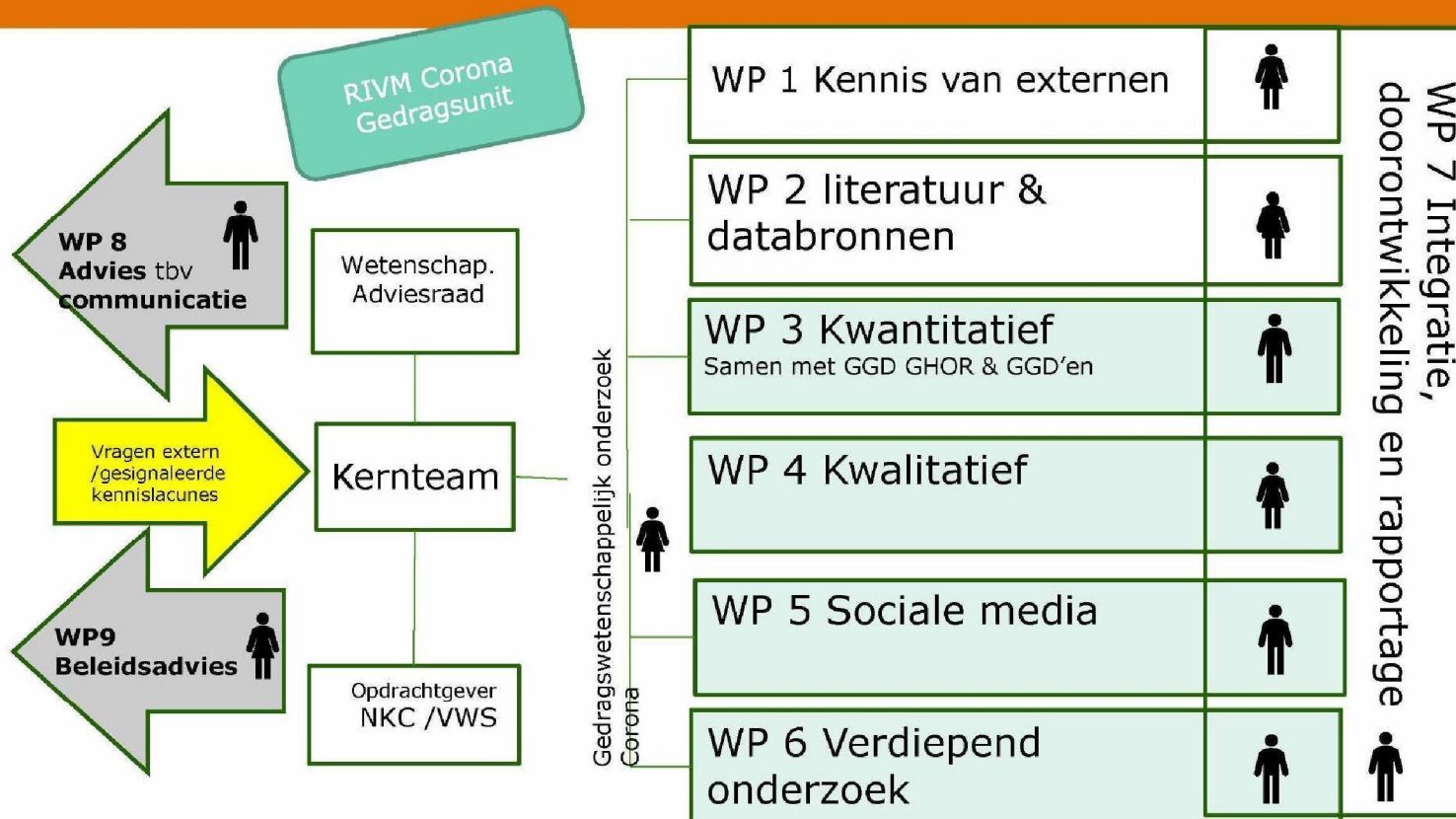
Doel: gezonde bevolking – fysiek, sociaal en mentaal

Gedragsexpertiseteam RIVM als basis

- *Inmiddels ca 70 collega's ingehaakt...*
- *Kernteam van 5*
- ***Onafhankelijke wetenschappelijke adviesraad***
Met inzet van 15 hoogleraren niet gelieerd aan RIVM

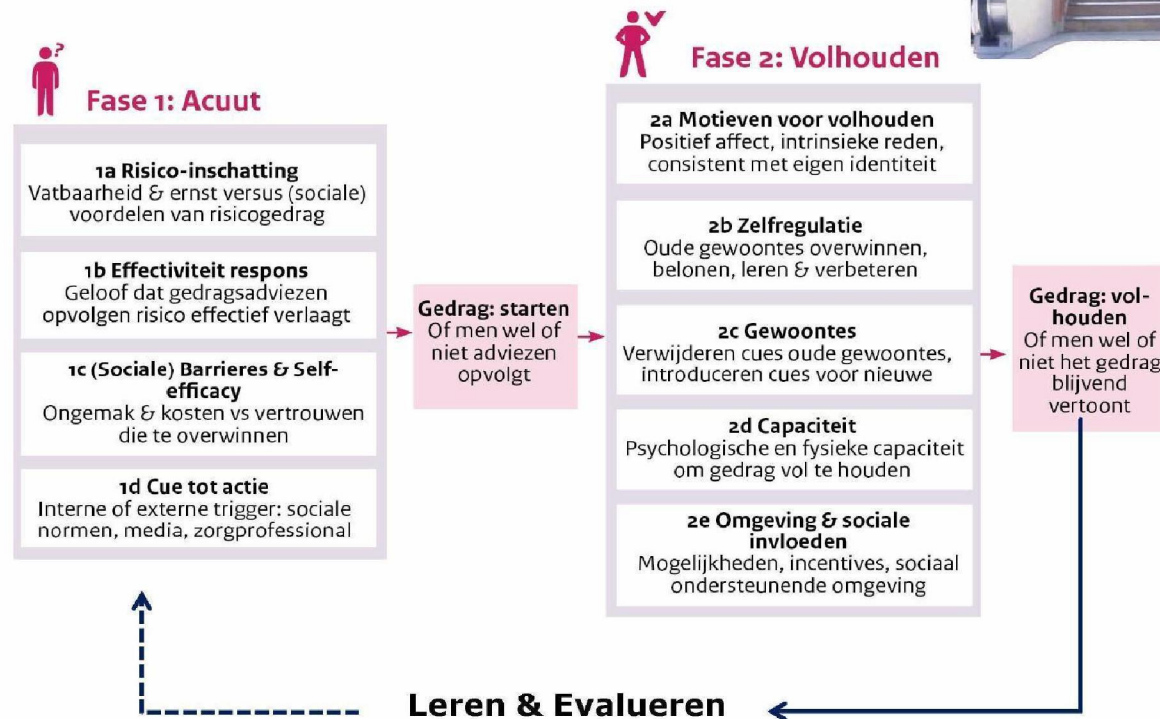
Bereikbaar via: 5.1.2e [@rivm.nl](mailto:5.1.2e@rivm.nl)

Gedrag is meer dan Kennis

Generating questions and adding value

- National Crisis Communication Team helped us launch
 - Developed methodology to score complexity & clarity behavioral recommendations and its communication: applied to core .docx
 - Contribute to discussions on focus and content of weekly press conferences coordinated by NKC

Gedragsbeïnvloeding in de praktijk: 10 technieken uit de persconferentie van Rutte en De Jonge (31 maart)

Onze opdracht als Nederlanders is om ons in deze corona-crisis aan de nieuwe regels en adviezen van de overheid te houden. Er wordt een beroep gedaan op onze **maatschappelijke verantwoordelijkheid**. Hiermee lijkt de huidige situatie op de **tragedy of the commons**: we moeten in het **groepsbelang** handelen en niet in ons **eigen belang**, om de coronacrisis het hoofd te bieden. Wat motiveert om dit te doen? Welke frames en overtuigingstechnieken zijn effectief?

Als sociaal psycholoog en gedragsdeskundige viel mij positief op dat de persconferentie op 31 maart van Premier Rutte en minister De Jonge doordrenkt was van frames en principes die de gedragsbeïnvloedingwetenschap adviseert. Na eerdere speeches hoorden we (terecht) kritiek op de onduidelijkheid waarmee sommige maatregelen werden geïntroduceerd. Dit keer zagen we hoe diverse gedragsbeïnvloedingframes en -tactieken wel goed vorm kregen. Ik wil er hiervan graag 10 toelichten:

1. Nadruk op dat de gemeenschap alleen **samen** een oplossing kan

Generating questions and adding value

- National Crisis Communication Team helped us launch
 - Developed methodology to score complexity & clarity behavioral recommendations and its communication: applied to core .docx
 - Contribute to discussions on focus and content of weekly press conferences coordinated by NKC
 - Bijdrage aan overheids campagnes: systematische aanpak

**alleen samen krijgen we
corona onder controle**

Ontwikkelen overheidscommunicatie en interventies

Stappenplan

ontwikkelen overheidscommunicatie en interventies

Ter illustratie zijn er drie voorbeelden ingevuld

Afstand houden	Handen wassen	Niet op bezoek
Stap 1a definieer doelgedrag		
Gedrag	Gedrag	Gedrag
1,5 m afstand houden van iedereen, behalve personen (asymptotisch) uit eigen huis houden.	Meerdere keren per dag handen wassen o.a. na het boodschappen doen.	Niet op bezoek gaan bij familie, vrienden en kennissen.
Onderbouwing	Onderbouwing	Onderbouwing
1,5 m afstand houden is belangrijke maatregel infectiepreventie (RIVM), maar gedrag vol blijven houden blijkt uitdaging.	Regelmatig handen wassen is een belangrijke maatregel om besmetting te voorkomen (RIVM).	Hoe minder sociaal verkeer, hoe minder kans op besmetting (RIVM).
Stap 1b definieer doelgroep		
Doelgroep	Doelgroep	Doelgroep
Nederlandse bevolking in het algemeen.	Nederlandse bevolking in het algemeen.	Jongeren tussen de 16 en 23 jaar.
Onderbouwing	Onderbouwing	Onderbouwing
Signalen van gezagsdragers geven aan dat mensen zich minder goed aan de 1,5 m afstand houden.	De gedragsmaatregelen zijn voor iedereen van groot belang om besmetting te voorkomen.	Signalen van gezagsdragers en jongerenwerkers geven aan dat jongeren in deze leeftijdsgroep

- Vanuit de gedragsunit is een praktisch stappenplan ontwikkeld
 - Biedt handvatten voor ontwikkelen overheidscommunicatie en interventies
- In 6 stappen:
 1. Definieer doelgedrag
 2. Definieer doelgroep
 3. Bepaal determinanten (zie *gedragsmodel*)
 4. Bepaal methoden voor gedragsverandering
 5. Bepaal wie boodschap verspreidt
 6. Evalueer
- Download de PDF op [RIVM.nl](https://www.rivm.nl/documenten/stappenplan-overheidscommunicatie-interventies)

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

WP2 Literatuur & databronnen

5.1.2e

&

5.1.2e

& team

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Vragen belegd bij WP2

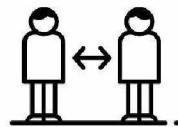
Waarom installeren mensen (geen) contactopsporingsapps?

Leiden mondkapjes tot schijnveiligheid?

Wat zijn gedrags-effecten van zelftesten?

Wat draagt er bij aan afstand (blijven) houden?

Wanneer gaan mensen in thuisisolatie?

Welke onderzoeken lopen er in NL?

<https://www.rivm.nl/gedragswetenschappelijke-literatuur>

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

WP4 Kwalitatief

5.1.2e

& team, oa.

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Verdiepende interviews

Onderzoeksperiode: 1 mei – 20 juli 2020

Onderzoeksvorm: 5 interviewrondes
– Cohort (17)
– Specifieke groepen (15 mensen per ronde); jongeren, migranten

Totaal: ±150 interviews van 1 uur

Resultaat: 2 wekelijkse beleidsrapportage aan VWS
& wetenschappelijke publicaties
& publiekssamenvatting

Belangrijkste bevindingen over de maatregelen

- De meeste mensen houden zich goed aan de regels, ondanks dat ze het niet altijd makkelijk vinden. Met name als het gaat om fysieke nabijheid zoeken mensen elkaar steeds vaker op.
- De veelheid aan nieuwe regels zorgt voor verwarring onder mensen; wat mag wel en wat niet? (*sinds 11 mei*)
- Sommige mensen zijn bang dat anderen niet goed met de nieuwe vrijheden kunnen omgaan.
- Sommige mensen kiezen voor zelfopgelegde vrijheidsbeperkingen.

Jongeren – wat valt op?

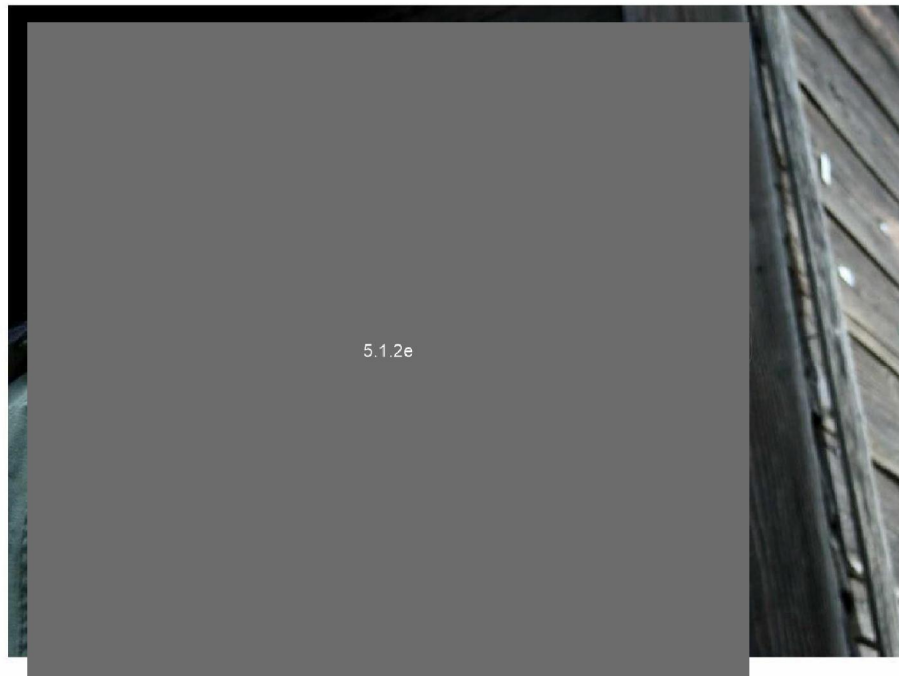
- Naleven maatregelen uit solidariteit
- 1,5 m afstand houden lukt het minst goed met vrienden en familie

Jongeren – wat valt op?

- Negatieve invloed op stemming (50%)
 - Angst;
 - Onzekerheid over de toekomst;
 - Gebrek aan fysieke ontmoetingen.
- Steunfiguur helpt bij naleving
- Kwetsbaren worden nog kwetsbaarder (jeugdhulpverlening)

Rivm.nl

#hoedan

**WAAROM
MOEILIJK DOEN
ALS
HET SAMEN KAN**

Voor vragen & tips –
bereikbaar via:

5.1.2e

[@rivm.nl](https://twitter.com/rivm)

Loesje

<https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/onderzoek/gedrag>

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

WP1 Kennisnetwerken

5.1.2e

& team

5.1.2e

5.1.2e

WP1 Corona kennis verbinden

- Overzicht houden, aansluiting zoeken en onderhouden van contact met kennisnetwerken en -organisaties die zich bezighouden met onderzoek naar gedrag in relatie tot de coronamaatregelen.
- Opbouwen en onderhouden van een dynamisch netwerk van kennispartners rond relevante corona thema's.
- Identificeren van lacunes in corona kennis en dataverzameling.
- Helpen schakelen bij het zoeken naar en verbinden met kennispartners voor specifieke vragen.

thema's, acties en betrokkenen

Jongeren en Corona maatregelen

Doel: jongeren, corona en gedrag: wat zijn hun behoeften en hoe houden ze het vol? Wetenschappelijke kennis verbinden met kennis uit jongeren organisaties en kennisinstituten.

Actie: interactief webinar op 9 juli

Samen met: Nationale Jeugdraad, Rode Kruis, Wetenschappelijk adviesraad Gedragsunit (5.1.2e) en anderen

Geestelijke gezondheid en Corona

Doel: actuele vragen rond geestelijke kwetsbaarheid, preventie en rituelen bij kunnen dragen aan vergroting weerbaarheid in tijden van corona

Actie: interactief webinar eind juli

Betrokken: NvvP, NIP, PSH-GOR, Trimbos, MIND, ea

thema's, acties en betrokkenen

Speerpunt Leefomgeving, gedrag en Corona

Doel: actuele dilemma's rond de invulling van de anderhalve meter samenleving.

Actie: in kaart brengen, onderwerpen markeren, concrete activiteiten samen met het relevante kennisnetwerk realiseren.

Netwerk wordt nu geïnventariseerd.

Speerpunt Gezond blijven tijdens de pandemie

Doel: Gezonde leefstijl helpt bij volhouden gedragsmaatregelen

Actie: 'normale' leefstijl adviezen corona-proof maken, en daarbij rekening houdend met oa thuiswerken & social distancing

Netwerk: landelijke thema-instituten - *zie volgende slide*

Gezond blijven in corona-tijd

Alles is voor iedereen nu anders. De gedragsregels vragen aanpassingen van gewoontes. Dit doen we best goed.

Maar: hoe blijf je nu gezond?
En hoe houd je de gedragsregels vol?

Leefstijladvies in corona-tijd

www.loketgezondleven.nl/coronavirus

Met advies van het LCI en van de wetenschappelijke adviesraad van de corona gedragsunit, beide van het RIVM.

Met of zonder seksbuddy ;-)

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

WP3 Vragenlijst- onderzoek

5.1.2e

5.1.2e ; 5.1.2e
5.1.2e , 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e , 5.1.2e **& team**

5.1.2e

WP3 Onderzoek naar gedrag & welzijn

Vragenlijst onderzoek samen met GGDGHOR/GGD-en,
3-wekelijks:

- Gedrag: alle (*actuele*) corona-maatregelen
- Oorzaken van: risicopercepties, draagvlak, effectiviteit, normen
- Welzijn: sociaal, fysiek, mentaal
- 90.000+ respondenten in 1^e meting
- 5 metingen (april – juli 2020);
- 3^e meting onlangs afgerond (64.000 respondenten)
- 4^e meting enkel via cohort – 17 t/m 21 juni

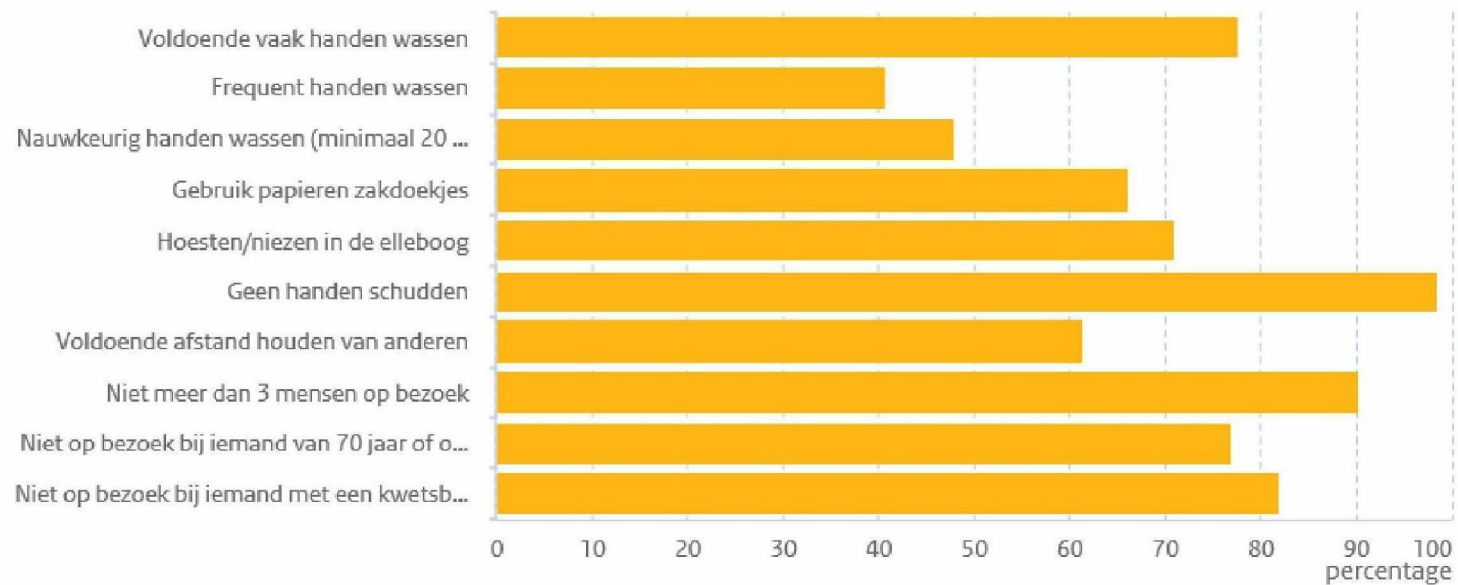

Houden mensen zich aan de gedragsregels

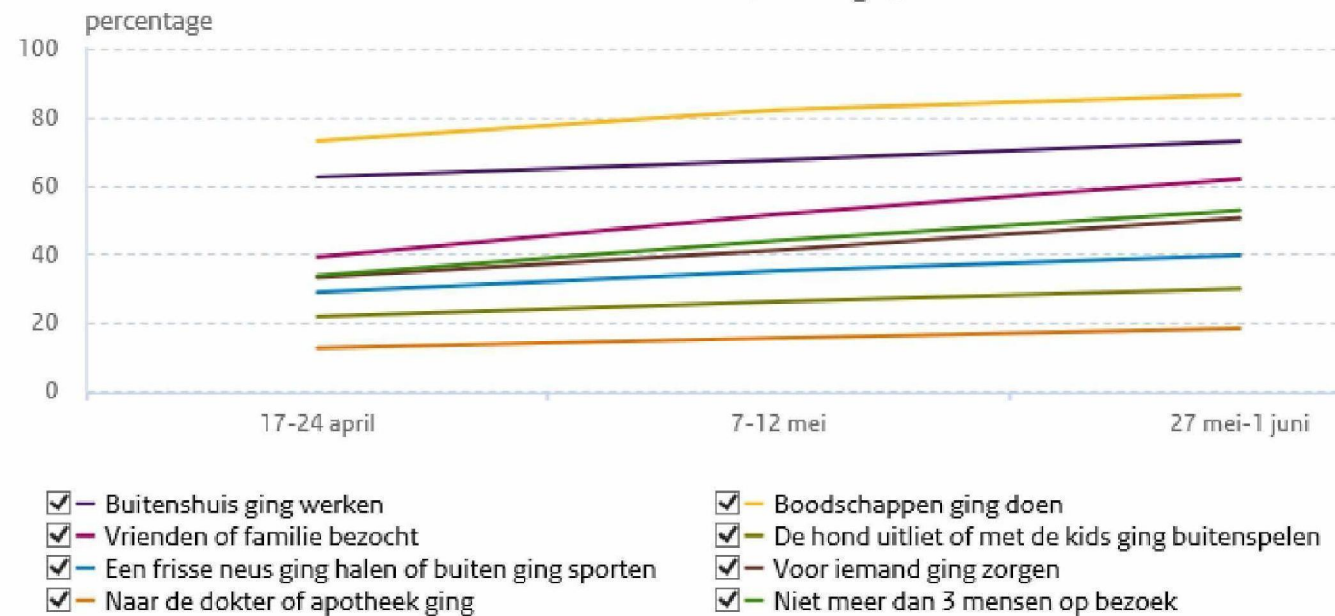
Meting 3, 27 mei - 1 juni

Verandering in het dichtbij komen

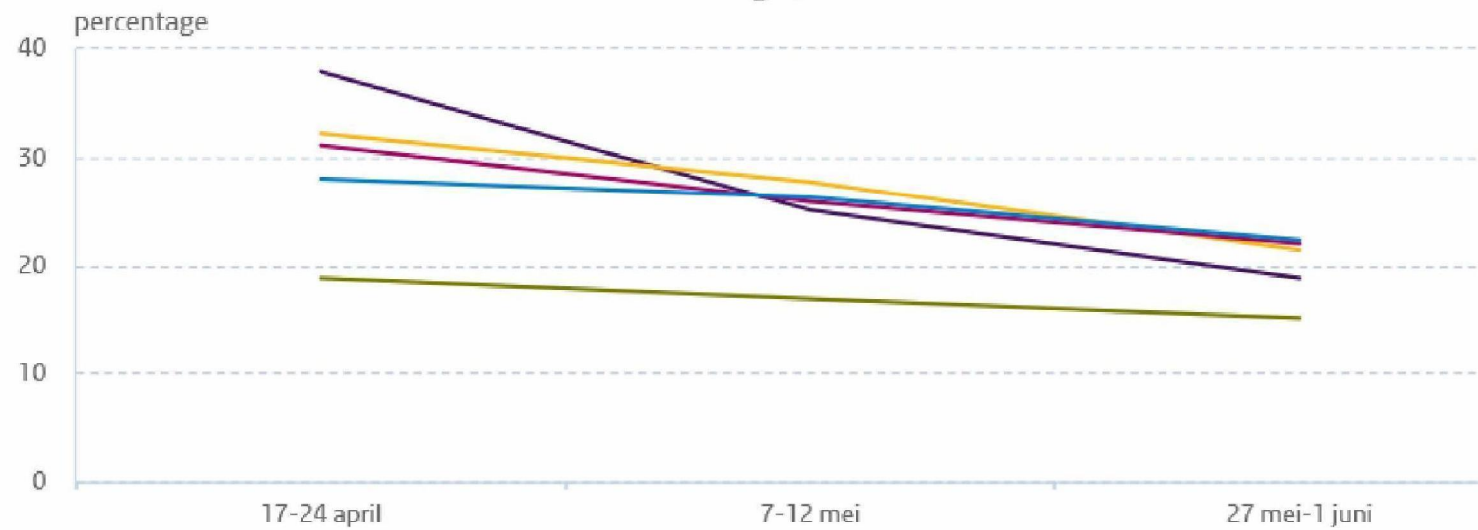
Soms tot meestal, meting 1, 2 en 3

Verandering in mentaal welbevinden

Meting 1, 2 en 3

☑ (veel) meer angstig

☑ (veel) somberder

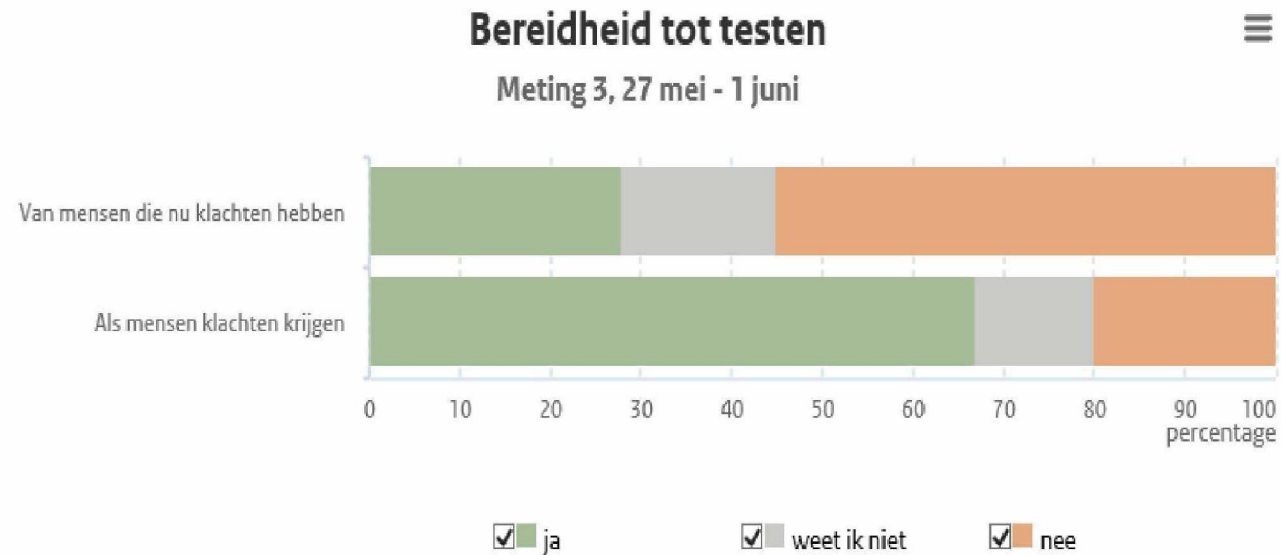
☑ (veel) meer gestrest

☑ (veel) meer slaapproblemen

☑ (veel) eenzamer

Zorgpunt ? Of juist adequate zelfdiagnose?

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

WP6 Rapid response research

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Snel onderzoek uitzetten

Onderwerpen:	Serologische sneltest die worden aangeboden als zelftesten voor thuis Waarom laten mensen zich wel/niet testen bij Corona gerelateerde klachten
Methode:	Passend bij vraagstuk, zoveel mogelijk WP overstijgend
Resultaat:	Antwoord op ad hoc vragen 2-3 wekelijkse beleidsrapportage aan VWS & wetenschappelijke publicaties

Voorbeeld: Serologische 'zelftesten'

Onderzoek om inzicht te krijgen in attitude, effect op gedrag en informatiebehoefte

- Literatuuronderzoek
- Exploratieve interviews (n=5)
- Vragenlijst onderzoek (n=1003)
- Verdiepende interviews (n=16)

Voorlopige resultaten

- Voor mensen loopt diagnostisch en serologisch testen door elkaar
- Weinig animo voor kopen zelftest
- Nauwelijks invloed op gedrag
- Na zelftest uitslag behoefte aan goede informatie en duiding

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

WP7 Kennisintegratie en disseminatie

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Kennisintegratie en disseminatie

- Integratie resultaten vragenlijst, literatuur, interviews & sociale media analyse Corona Gedrags Unit
- Producten & diensten die aansluiten bij beleid, praktijk, wetenschap (Open Science) en maatschappij
- Presentatie gedragskennis voor gezondheid, milieu en veiligheid op rivm.nl

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

WP8 Advies t.b.v communicatie

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

&

5.1.2e

5.1.2e

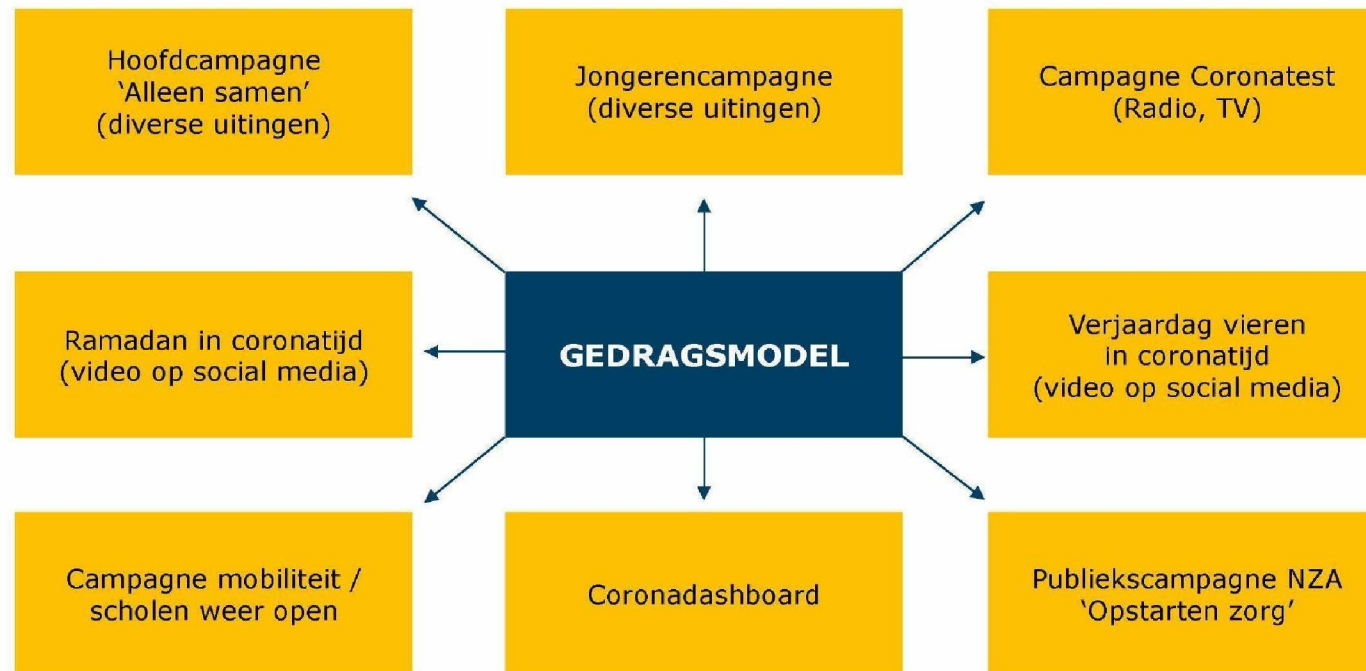

Communicatie-advies

- WP8 adviseert ministeries over communicatie-uitingen
 - **Hierbij werken we vanuit het gedragsmodel**
- We leveren bijvoorbeeld input op:
 - Briefings voor campagnes: ministerie > bureau
 - Uitgewerkte plannen voor campagnes: bureau > ministerie
 - **Maar ook bijvoorbeeld het coronadashboard**
- We sluiten namens de gedragsunit ook aan bij gerelateerde communicatieprojecten
 - Bijvoorbeeld 'werkgroep publiekscommunicatie' van de NZA

Voorbeelden van uitingen waaraan is bijgedragen

Ontwikkelen overheidscommunicatie en interventies

Stappenplan

ontwikkelen overheidscommunicatie en interventies

Ter illustratie zijn er drie voorbeelden ingevuld

Afstand houden	Handen wassen	Niet op bezoek
Stap 1a definieer doelgedrag		
Gedrag	Gedrag	Gedrag
1,5 m afstand houden van iedereen, behalve personen (asymptotisch) uit eigen huis houden.	Meerdere keren per dag handen wassen o.a. na het boodschappen doen.	Niet op bezoek gaan bij familie, vrienden en kennissen.
Onderbouwing	Onderbouwing	Onderbouwing
1,5 m afstand houden is belangrijke maatregel infectiepreventie (RIVM), maar gedrag vol blijven houden blijkt uitdaging.	Regelmatig handen wassen is een belangrijke maatregel om besmetting te voorkomen (RIVM).	Hoe minder sociaal verkeer, hoe minder kans op besmetting (RIVM).
Stap 1b definieer doelgroep		
Doelgroep	Doelgroep	Doelgroep
Nederlandse bevolking in het algemeen.	Nederlandse bevolking in het algemeen.	Jongeren tussen de 16 en 23 jaar.
Onderbouwing	Onderbouwing	Onderbouwing
Signalen van gezagsdragers geven aan dat mensen zich minder goed aan de 1,5 m afstand houden.	De gedragsmaatregelen zijn voor iedereen van groot belang om besmetting te voorkomen.	Signalen van gezagsdragers en jongerenwerkers geven aan dat jongeren in deze leeftijdsgroep

- Vanuit de gedragsunit is een praktisch stappenplan ontwikkeld
 - Biedt handvatten voor ontwikkelen overheidscommunicatie en interventies
- In 6 stappen:
 1. Definieer doelgedrag
 2. Definieer doelgroep
 3. Bepaal determinanten (zie *gedragsmodel*)
 4. Bepaal methoden voor gedragsverandering
 5. Bepaal wie boodschap verspreidt
 6. Evalueer
- Download de PDF op [RIVM.nl](https://www.rivm.nl)